

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
державної установи
«Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)»
2-4 грудня 2025 року**

м. Київ, 2025 р.

I. ВСТУП

У рамках реалізації Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 2-4 грудня 2025 року групою НПМ здійснено відвідування державної установи «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)» (далі – УВП, установа, установа виконання покарань) (фото 1, 2).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Хведчук Віталій Васильович, заступник директора Департаменту – начальник відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Григоров Михайло Сергійович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Куцопатрий Дмитро Сергійович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Потапович Павло Васильович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Чижмар Ганна Миколаївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Набока Марія Вікторівна, фахівець у галузі харчової безпеки;

Лешанич Леся Вікторівна, представник громадської організації;

Тарабій Мирослава Володимирівна, представник громадської організації.

Загальна інформація

Установа призначена для утримання осіб, щодо яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, а також виконує функції виправної колонії стосовно засуджених, залишених для роботи з господарського обслуговування, засуджених до довічного позбавлення волі та засуджених, переданих в Україну для відбування покарання, а також засуджених, стосовно яких компетентним

органом іноземної держави було прийнято рішення про їх видачу в Україну (екстрадицію) (далі – екстардовані).

УВП розміщується за адресою: місто Ужгород, вулиця Олександра Довженка, будинок 8-А.

Начальник установи – **Анталовський Василь Васильович**, на посаді з 19.08.2025.

Штатна чисельність персоналу установи складається із 163 посад. Фактична чисельність персоналу нараховує 121 особи, з яких 23,1 % працівників жіночої статі. Станом на 02.12.2025, загальний некомплект становить 25,8 %.

Планове наповнення установи – 504 особи.

У день відвідування в УВП перебувало 470 осіб, з яких:

ув'язнених – 427 осіб (серед них – 31 жінок та 10 неповнолітніх);

засуджених до довічного позбавлення волі – 24 особи;

засуджених, вирок яких вступив у законну силу та які підлягають етапуванню – 12 осіб;

засуджених, які залишені в установі для виконання робіт з господарського обслуговування – 7 осіб.

На оперативно-профілактичному обліку в установі перебувало:

23 особи – схильних до самоушкодження;

6 осіб – схильних до самогубства;

5 осіб – схильних до злісної непокори вимогам адміністрації;

5 осіб – схильних до вживання та розповсюдження наркотичних речовин;

3 особи – схильних до втечі;

2 особи – схильних до нападу.

Групою НПМ проведено конфіденційні спілкування з 411 ув'язненими та засудженими.

Стан виконання попередніх рекомендацій

Попереднє відвідування установи групою НПМ здійснено 29-30 листопада 2022 року. За результатами попереднього відвідування зафіксовано:

недотримання норм площі на одну особу в камерних приміщеннях;

незадовільні санітарно-побутові умови у камерних приміщеннях, наявність бруду, стійкого неприємного запаху, плісняви, неналежний рівень природного освітлення та відсутність належної системи вентиляції;

скарги від ув'язнених жінок щодо прийняття душу у лазні лише один раз на тиждень;

порушення вимог статті 8 Закону України «Про попереднє ув'язнення», а саме, особи, які вперше притягнуті до кримінальної відповідальності, трималися разом з особами, які раніше притягалися до кримінальної відповідальності;

відсутність окремого приміщення перукарні;

порушення права на повагу до приватного життя;

відсутність примірників правил поведінки ув'язнених та засуджених, перекладених іноземними мовами, у зв'язку з чим іноземні громадяни не були належним чином ознайомлені з їх змістом.

На момент відвідування групою НПМ встановлено, що керівництвом установи виконання покарань виконано лише рекомендацію щодо обладнання приміщення перукарні, однак послуги перукаря не надаються через відсутність працівника.

Водночас усі інші порушення, зафіксовані під час попереднього відвідування продовжують мати місце. Крім того, групою НПМ встановлено нові факти порушень прав людини та недотримання міжнародних стандартів поводження з утримуваними особами.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання

1. Під час відвідування установи групою НПМ встановлено випадок неналежного поводження з ув'язненими з боку працівників установи.

Зокрема, в одній із камер ув'язнені повідомили про ненадання своєчасної медичної допомоги. Один з ув'язнених мав виражений набряк щоки та скаржився на гострий зубний біль, що свідчило про можливу потребу в невідкладному огляді медичним працівником.

Попри неодноразові звернення, зазначену особу не було своєчасно виведено до медичної частини, що призвело до конфліктної ситуації, під час якого ув'язнені наполягали на забезпеченні доступу до медичної допомоги.

На місце події прибули представники адміністрації установи і під час спроби врегулювати конфліктну ситуацію один із працівників допустив прояви агресивної та непрофесійної поведінки, зокрема висловлював словесні образи та погрози на адресу ув'язненого, у тому числі з посиланням на членів його сім'ї, що мало характер психологічного тиску та залякування.

Зазначена поведінка персоналу є неприпустимою, суперечить принципам поваги до людської гідності та може містити ознаки порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Відповідно до пункту 2 глави 1 розділу I Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО), взаємовідносини персоналу з ув'язненими та засудженими ґрунтуються на засадах взаємоповаги та розвитку позитивних відносин. Персонал вживає всіх належних заходів для розвитку позитивних відносин із ув'язненими та засудженими, дотримуючись вимог національного законодавства.

2. Під час відвідування УВП групою НПМ зафіксовано, що до екстрадованого ув'язненого надмірно застосовується заходи безпеки, а саме обшуки.

Згідно з інформацією, викладеною у довідці щодо проведених обшуків, у період з 5 вересня по 28 листопада 2025 року у камерному приміщенні ув'язненого проведено 12 обшуків (планові, контрольні, загальні та об'єктові), один із яких здійснювався за участі представників Західного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань.

Зазначений ув'язнений утримувався у камерному приміщенні один, яка обладнана системою відеоспостереження, у зв'язку з чим потрапляння заборонених предметів зведене до мінімуму. Зі слів ув'язненого, надмірне проведення обшуків спричиняє психологічний тиск, негативно впливає на його психоемоційний стан та порушує його право на повагу до приватного життя.

Відповідно до практики Європейського суду з прав людини, у рішеннях «Frerot v. France» та «Van der Ven v. the Netherlands», обшуки у місцях несвободи повинні застосовуватися виключно з дотриманням принципів необхідності, пропорційності та індивідуальної оцінки ризиків, а їх систематичне проведення без належного обґрунтування може розцінюватись як надмірне втручання у приватне життя та таке, що принижує людську гідність, що становить порушення статей 3 та 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

3. Частиною 2 статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення» передбачено, що норма площі на одну взяту під варту особу не може бути меншою 2,5 м².

Однак, згідно з наданих адміністрацією установи «Актом вимірювання площі приміщень структурних дільниць» та «Планом по камерного розміщення осіб взятих під варту» встановлено, що у близько 67,5 % камерних приміщень установи вищезазначені вимоги не дотримуються.

Для прикладу, під час відвідування камерного приміщенні № 63, у якому проживало 12 ув'язнених, встановлено, що загальна площа складає 25 м². Таким чином, фактична площа на одного ув'язненого становить лише 2,1 м².

У пункті 13 Сьомої Загальної доповіді Європейського комітету [CPT/Inf (97) 10] зазначено, що проблема із переповненими камерними приміщеннями призводить до антисанітарних умов, постійної відсутності приватності, перезавантаження медичних служб та інфраструктури установи і тому потребує усунення.

Крім того, вказане порушення стало приводом для подання заяви проти України до Європейського суду з прав людини.

Так, 3 квітня 2025 року Європейським судом з прав людини проти України ухвалено рішення – «Skorokhod and Others v. Ukraine» щодо заявника, який утримувався у державній установі «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)».

У зазначеному рішенні констатовано порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою, пов'язаних з нестачею житлової площі у камерних приміщеннях. Загальна сума призначеного відшкодування склала 7500 євро.

4. Під час відвідування групою НППМ встановлено, що в установі наявна практика розміщення на зовнішній стороні дверей камерних приміщень, у яких

тримаються засуджені до довічного позбавлення волі, поіменних карток, які містять статті Кримінального кодексу України, за якими засуджено зазначених осіб (*фото 3*).

Європейський комітет у доповіді Уряду України за наслідками візиту 4 - 13 серпня 2020 року до України [СРТ/Inf (2020) 40] зазначив, що слід зупинити таку практику, оскільки вона сприяє лише розвитку стигматизації та ускладненню стосунків між засудженими до довічного позбавлення волі та працівниками установи.

Порушення права на повагу до приватного життя

5. Під час відвідування установи групою НПМ встановлено, що у камерних приміщеннях, у яких утримуються ув'язнені жінки, неповнолітні та екстрадовані особи, здійснюється цілодобове відеоспостереження (*фото 4*).

Статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, закріплено, що кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

У своїх рішеннях Європейський суд з прав людини зазначає, що цілодобове відеоспостереження у камерних приміщеннях за ув'язненими та засудженими є порушенням вимог статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (наприклад, справа «Van der Graaf against the Netherlands»).

Отже цілодобове відеоспостереження у камерних та житлових приміщеннях, може стати підставою для подання численних заяв засуджених до Європейського суду з прав людини.

Європейський комітет у доповіді за наслідками візиту до України 4 - 13 серпня 2020 року [СРТ/Inf (2020) 40] наголошує, що застосування цілодобового відеоспостереження у житлових або камерних приміщеннях суттєво порушує право на приватне життя і робить увесь режим ще більш тяжким, особливо якщо це відбувається упродовж довгого часу.

Відеоспостереження у камерних приміщеннях може бути виправданим лише в окремих випадках, зокрема коли існує ризик завдання собі шкоди чи спроби самогубства, або якщо існує конкретна підозра того, що утримуваний займається у камері діяльністю, яка може поставити під загрозу безпеку.

Водночас Європейський комітет рекомендує встановити системи відеоспостереження у прогулянкових двориках, службових приміщеннях, виробничих зонах, коридорах та інших приміщеннях загального користування (за винятком житлових камер) з метою забезпечення безпеки та захисту утримуваних осіб від катувань або жорстокого поводження.

Таким чином, в установі слід забезпечити дотримання балансу між вимогами безпеки та правом і утримуваних на повагу до приватного життя. З огляду на це, доцільним є перенесення камер відеоспостереження з житлових та камерних приміщень до службових і виробничих приміщень, прогулянкових двориків та інших місць, де існує підвищений ризик неправомірних дій або застосування неправомірної фізичної сили.

Порушення права на гідні умови тримання

6. У камерних приміщеннях збірного відділення не забезпечуються належні санітарно-гігієнічних умов утримання, чим порушуються вимоги пункту 10 глави 2 розділу II ПВР СІЗО та пункту 6.2 Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5 (далі – Норми забезпечення СІЗО).

Зокрема, у всіх камерних приміщеннях відсутня система припливно-витяжної вентиляції та санітарні вузли. Крім того, камери мають конструкцію у вигляді металевих кліток (*фото 5*).

7. Також зафіксовано суттєві порушення у веденні працівниками УВП службової документації у збірному відділенні.

Пунктом 140 глави 2 розділу II ПВР СІЗО передбачено, що на період оформлення облікових документів ув'язнені та засуджені розміщуються у приміщеннях збірного відділення на строк не більше двох годин з додержанням вимог ізоляції. Час поміщення осіб до приміщень збірного відділення і час їх переведення до камер фіксуються у книзі чергувань по збірному відділенню.

Згідно записів у книзі чергувань по збірному відділенню, 02.12.2025 поміщення до приміщень збірного відділення розпочалося о 9 годині, у той час, згідно записів з камери відеоспостереження, розміщеної у збірному відділенні, поміщення до камерних приміщень фактично розпочалося о 8 годині.

8. Під час відвідування установи групою НППМ встановлено антисанітарний стан у більшості камерних приміщень, а саме: наявність комах-шкідників, неприємного запаху, плісняви на стінах та забрудненість приміщень. Крім того, сантехнічне обладнання перебуває у зношеному стані та потребує заміни, вентиляція не функціонує. Також не забезпечено умови для дотримання права на повагу до приватного життя, оскільки санітарні вузли не обладнані дверцятами, а спальні місця розташовані впритул одне від одного (*фото 6-10*).

Вищезазначене є порушенням вимог статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення», у частині забезпечення побутових умов, які мають відповідати правилам санітарії та гігієни.

9. Під час відвідування установи виконання покарань представниками групи НППМ встановлено у деяких камерних приміщеннях недостатню потужність освітлювальних приладів, а також надмірну заграбованість вікон, що призводить до недостатнього рівня природного та штучного освітлення.

Крім того, внаслідок надмірного заграбування вікон значно обмежується доступ свіжого повітря до камерних приміщень.

Для прикладу, у камері № 3 рівень штучного освітлення становив 93 lux, тоді як згідно з додатком Ж «Нормативні показники освітлення приміщень житлових будівель», Державних будівельних норм України В.2.5-28:2018 «Природне і штучне освітлення», освітленість робочих поверхонь спальних приміщень має складати не менше 150 lux.

У 11 Загальній доповіді [СРТ/Inf (2001) 16] Європейський комітет наголошує, що заходи безпеки щодо певних категорій утримуваних осіб

доцільно вживати, але вони не повинні позбавляти таких осіб доступу до свіжого повітря та природного освітлення.

Світло і повітря є базовими фізіологічними потребами людини, а отже невід'ємними правами кожної особи. Відсутність доступу до сонячного світла і свіжого повітря створює умови, сприятливі для розвитку та поширення різних захворювань, зокрема туберкульозу.

10. У порушення вимог пункт 3.11 розділу III Положення про організацію лазне-прального обслуговування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012 № 849/5 (далі – Положення про лазне-пральне обслуговування), в установі відсутнє місце (куточок) фельдшера медичної частини, де повинно розміщуватись стіл та крісло.

11. Відповідно до вимог пункту 3.2. розділу III Положення про організацію лазне-прального обслуговування засуджені (особи, взяті під варту) жіночої статі приймають душ у спеціально облаштованих для цього місцях не менше двох разів на тиждень.

Однак, під час конфіденційного спілкування із ув'язненими жінками встановлено, що вони приймають душ лише один раз на тиждень у лазні установи.

12. У порушенні вимог пункту 3 глави 2 розділу III ПВР СІЗО, у прогулянкових двориках № 2 та № 4 відсутні козирки для захисту від атмосферних опадів.

13. Під час відвідування камерних приміщень, у яких утримуються засуджені до довічного позбавлення волі, групі НПМ зафіксовано скарги щодо обмеженого доступу до продуктів харчування, які потребують додаткового приготування шляхом термічної обробки.

Зокрема, засуджені повідомили, що в асортименті крамниці установи відсутні м'ясні та інші продукти, які потребують додаткової термічної обробки, при цьому утримувані висловили готовність придбавати такі продукти за власні кошти.

Зазначені обмеження адміністрація установи обґрунтовує вимогами додатку 2 ПВР СІЗО, яким передбачено заборону зберігання та використання продуктів, що потребують додаткового приготування шляхом термічної обробки.

Поряд з цим, ПВР СІЗО передбачає можливість використання засудженими до довічного позбавлення волі побутових приладів, зокрема мультиварок та мікрохвильових печей, що надаємо право самостійно приготувати їжу.

З огляду на довічний характер призначеного покарання, а також відсутність альтернативних механізмів забезпечення різноманітного та повноцінного харчування, зазначені обмеження негативно впливають на рівень матеріально-побутового забезпечення та стан здоров'я засуджених.

Європейський суд з прав людини у справі «Коваль проти України» встановив порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у зв'язку з неналежними умовами тримання заявника,

зокрема через недостатність та неналежну якість харчування. Суд наголосив, що держава несе позитивний обов'язок забезпечити осіб, позбавлених волі, харчуванням, яке є достатнім за кількістю та якістю, відповідає фізіологічним потребам людини та не принижує її гідність.

14. Крім того, відповідно до пункту 1 глави 1 розділу VI ПВР СІЗО, для придбання ув'язненими і засудженими продуктів харчування і предметів першої необхідності в установі відкриваються та функціонують крамниці і столи замовлень, які провадять свою діяльність відповідно до законодавства.

У той же час, у крамниці установи відсутні тютюнові вироби наявність яких передбачена додатком 2 ПВР СІЗО.

До представників групи НПМ з цього приводу надходило багато нарікань від ув'язнених та засуджених.

Порушення прав у сфері забезпечення належного харчування

15. Зі слів персоналу та відповідно до інформації з журналу обліку продуктів харчування, що видаються ув'язненим і засудженим перед відправленням за межі УВП, адміністрація установи не забезпечує ув'язнених та засуджених наборами продуктів харчування перед відправленням для участі у кримінальному провадженні за межами установи. Зазначені дії (бездіяльність) є порушенням пункту 6 глави 4 розділу IV ПВР СІЗО.

У своїх рішеннях Європейський суд з прав людини зазначає, що незабезпечення ув'язнених (засуджених) продуктами харчування є порушення вимог статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (наприклад, справа «Корнейкова та Корнейков проти України»).

16. У порушення вимог пункту 7 глави 3 розділу II Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 № 1348/5/572, та статті 21 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», до роботи у харчоблоці залучаються двоє осіб, взятих під варту, які не мають «Особистої медичної книжки», форма якої затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21.02.2013 № 150, що може призвести до розповсюдження інфекційних та інших захворювань в установі.

17. Згідно з пунктом 5 розділу V Положення про організацію продовольчого забезпечення у Державній кримінально-виконавчій службі України на мирний час, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 15.06.2021 № 2160/5, якість та кількість продовольства, що отримується з продовольчого складу, перевіряються начальником (керуючим) їдальні та медичним працівником закладу охорони здоров'я.

Водночас аналізом книги обліку контролю якості готової їжі встановлено, що за 1–2 грудня 2025 року в ній відсутні висновки лікаря щодо якості приготованих страв і санітарного стану харчоблоку, що свідчить про недотримання встановленого порядку медичного контролю за харчуванням ув'язнених та засуджених.

18. Під час вивчення організації харчування в установі встановлено, що

система управління безпечністю харчових продуктів (НАССР) у харчоблоці не впроваджена та фактично не функціонує.

Відповідно до пункту 1.3 розділу I Вимог щодо розробки, впровадження та застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах Системи управління безпечністю харчових продуктів (НАССР), затверджені наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 01.10.2012 № 590, оператори ринку повинні розробити та запровадити ефективну систему НАССР, що дозволяє контролювати усі небезпечні фактори, які можуть бути у харчовому продукті.

У ході відвідування встановлено відсутність ключових елементів системи НАССР, зокрема: затверджених технологічних інструкцій і технологічних карт приготування страв, блок-схем виробничих процесів, результатів аналізу небезпечних факторів та визначених критичних контрольних точок. Крім того, в установі не впроваджені та не задокументовані програми-передумови, зокрема щодо санітарної обробки приміщень і обладнання, миття та дезінфекції, дотримання вимог професійної гігієни персоналу.

19. Під час відвідування складських приміщень встановлено, овочеву продукцію неналежної якості, зокрема моркву і капусту з ознаками плісняви та гниття (*фото 11-12*), яка зберігалася серед придатних до споживання продуктів. Зі слів працівників установи зазначена харчова продукція не вилучається з обігу, а використовується для подальшої переробки, зокрема для соління.

Відповідно до статті 20 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» харчові продукти, які не відповідають вимогам безпечності, у тому числі після переробки, не можуть використовуватись.

Крім того, згідно з пунктом 8 розділу II Положення про організацію продовольчого забезпечення у Державній кримінально-виконавчій службі України на мирний час, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 15.06.2021 № 2160/5 (далі – Положення про організацію продовольчого забезпечення), неякісні та небезпечні харчові продукти мають вилучатися із обігу.

20. У порушення вимог пункту 2 розділу IV та пункту 2 розділу V Положення про організацію продовольчого забезпечення, приміщення харчоблоку та продовольчого складу не відповідають санітарно-гігієнічним вимогам. Зокрема, на стінах і стелі зафіксовано плісняву, відсутня система примусової вентиляції, порушуються температурний режим, підвищена вологість, металеві конструкції і трубопроводи мають ознаки корозії (*фото 13*).

Інші порушення

21. У своїй доповіді [CPT/Inf (2020) 40] Європейський комітет зазначив, що засуджених до довічного позбавлення волі потрібно забезпечити різними видами діяльності поза межами камер (спорт, спілкування із іншими засудженими, навчання, робота, що потребує спеціальних навичок). Тривале позбавлення волі сприяє десоціалізації засуджених. Вони відчують себе невід'ємними від

пенітенціарних установ та віддаленими від суспільства.

У ході спілкування із засудженими до довічного позбавлення волі, яке здійснювалося без можливості прослуховування чи підслуховування встановлено, що вони знаходяться в камерах упродовж 23 годин на добу, а єдиний час поза камерою — одна година щоденної прогулянки. Засуджені до довічного позбавлення волі висловлювали пропозиції щодо розширення та урізноманітнення дозвілля поза межами камерних приміщень.

З урахуванням виявленого, для забезпечення ефективного режиму дозвілля та соціальної активності засуджених до довічного позбавлення волі доцільно збільшити тривалість часу поза камерами та запровадити різноманітні види діяльності, зокрема: розширення трудової діяльності у майстерні, збільшення кількості дозволених веб-сайтів під час використання планшетів засудженими, дозволити спільні прогулянки різних камер у прогулянковому дворіку (у тому числі у якому обладнане баскетбольне поле), а також урізноманітнити культурно-виховні заходи.

22. У ході аналізу службової інформації групою НПМ встановлено значний некомплект працівників в установі, який станом на 02.12.2025 складає 25,8 % від штатної чисельності.

Зазначений некомплект призводить до синдрому постійної втоми, емоційного виснаження та збільшує напругу між утримуваними та персоналом.

Європейський комітет у доповіді за наслідками візиту до України у період з 16 по 27 жовтня 2023 року [СРТ/Inf (2024) 20] рекомендував вжити заходів для суттєвого збільшення кількості персоналу у пенітенціарних установах з метою посилення присутності персоналу служб охорони і нагляду. Забезпечення позитивного клімату в пенітенціарній установі вимагає наявності професійної команди персоналу, який повинен бути присутнім у достатній кількості в будь-який момент часу в місцях тримання під вартою. Недостатня кількість персоналу може лише збільшити ризик насильства та залякування між ув'язненими.

23. Відповідно до Положення про Комісію з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1549 та наказу Західного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції України від 28.02.2025 № 5К-ОД-ЗМУ-МЮ-39, створено Комісію з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань (далі – комісія).

Завданням комісії є розгляд звернень осіб, взятих під варту, засуджених, членів їх сімей або близьких родичів та захисників (адвокатів) на неналежні умови тримання в установах з метою поновлення порушених прав.

У ході відвідування установи та проведення спілкування із засудженими представниками групи НПМ зафіксовано, що більшість із засуджених не володіють інформацією про наявність зазначеної комісії та можливість направлення звернень, про неналежні умови тримання в установі.

Слід зазначити, що за весь період функціонування комісії для розгляду надійшло лише три звернення щодо неналежних умов тримання з різних установ виконання покарань Західного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції України.

Представниками групи НПМ позитивно оцінюється створення комісії як механізму реагування на скарги щодо неналежних умов тримання та забезпечення належного контролю за дотриманням прав людей в установах виконання покарань. Водночас недостатня поінформованість засуджених про можливість направлення звернень до комісії зменшує ефективність її діяльності та обмежує потенціал у сфері захисту прав людини.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міністерству юстиції України:

1. Внести зміни до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5, Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5, та Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю у виправних та виховних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 26.06.2018 № 2025/5, і виключити норми, які передбачають використання камер відеоспостереження у житлових та камерних приміщеннях;

2. Внести зміни до нормативно-правових актів з метою виключення з поіменних карток, що розміщуються на зовнішніх дверях камерних приміщень, де тримаються засуджені до довічного позбавлення волі, інформації про статті Кримінального кодексу України, за якими особу засуджено, а також відомостей про її схильність до протиправних дій;

3. Переглянути систему обшуків щодо екстрадованих осіб та інших категорій утримуваних з метою недопущення надмірного психологічного тиску і необґрунтованого втручання у право на повагу до людської гідності та приватного життя;

4. Забезпечити належне інформування осіб, взятих під варту та засуджених про можливість подання скарг на неналежні умови тримання, шляхом розміщення відповідних інформаційних матеріалів у загальних приміщеннях установ виконання покарань та слідчих ізоляторів.

5. Переглянути положення додатку 2 Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5, в частині заборони зберігання та використання продуктів харчування, що потребують додаткової термічної обробки, щодо засуджених до довічного позбавлення волі.

Державній установі «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)»:

1. Проаналізувати виявлені порушення у діяльності установи, розробити та реалізувати відповідний план заходів щодо їх усунення та недопущення у подальшому;

2. Забезпечити належне ставлення до утримуваних осіб та засуджених, виключаючи будь-які дії або практики, які є неприпустимими та суперечать принципам поваги до людської гідності;

3. Вжити заходів щодо дотримання встановленої норми площі з розрахунку на одного ув'язненого та засудженого згідно вимог національного законодавства та практики Європейського суду з прав людини;

4. Вжити заходів щодо забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов у камерних приміщеннях збірного відділення, зокрема обладнати камери системами припливно-витяжної вентиляції та санітарними вузлами, а також забезпечити належне ведення журналу збірного відділення;

5. Організувати видачу ув'язненим та засудженим наборів продуктів харчування перед відправленням для участі у кримінальному провадженні за межами УВП;

6. Забезпечити дотримання правил санітарії та гігієни в камерних приміщеннях установи;

7. Вирішити питання щодо обладнати місце (куточок) фельдшера медичної частини у лазне-прального комплексі;

8. Забезпечити дотримання вимог пункту 3.2. розділу III Положення про організацію лазне-прального обслуговування щодо приймання душу особами жіночої статі не менше двох разів на тиждень;

9. Вжити заходів щодо дотримання вимог пункту 3 глави 2 розділу III ПВР СІЗО шляхом обладнання прогулянкових двориків захисними навісами для захисту ув'язнених від атмосферних опадів;

10. Забезпечити крамницю установи тютюновими виробами відповідно до додатку 2 ПВР СІЗО;

11. Організувати належний контроль за якістю продуктів харчування, що використовуються для приготування їжі засудженим, зокрема вилучати з обігу неякісні продукти у тому числі, які використовуються у подальшій переробці;

12. Забезпечити проведення медичного обстеження та ведення медичної документації всіх ув'язнених та засуджених, які працюють на об'єктах харчування;

13. Забезпечити обов'язкову щоденну участь медичних працівників у контролі якості готових страв з належним внесенням висновків службової документації;

14. Забезпечити впровадження та реальне функціонування системи управління безпечністю харчових продуктів (НАССР) у харчоблоці установи;

15. Вжити організаційно заходів щодо приведення приміщень харчоблоку та продовольчого складу у відповідність до санітарно-гігієнічних вимог;

16. Організувати засудженим до довічного позбавлення волі різні види діяльності (спорт, спілкування із іншими засудженими, навчання, робота, що потребує спеціальних навичок та ін.) поза межами їх камер;

17. Розглянути питання щодо загального некомплекту персоналу в установі, визначити причини і умови його наявності та вжити заходів щодо комплектування вакантних посад;

18. Організувати перенесення систем відеоспостереження з житлових і камерних приміщень до прогулянкових двориків, службових і виробничих приміщень, місць несення служби персоналом та інших загальних зон, де існує підвищений ризик неправомірних дій або застосування надмірної фізичної сили;

19. Забезпечити належне інформування осіб, взятих під варту та засуджених про можливість подання скарг на неналежні умови тримання, шляхом розміщення відповідних інформаційних матеріалів у загальних приміщеннях установи;

20. Вирішити питання щодо забезпечення доступу утримуваних осіб до свіжого повітря та належного рівня природного і штучного освітлення у камерних приміщеннях.

До звіту додаються: Фотознімки на 3 арк. в 1 прим.

**Заступник директора Департаменту –
начальник відділу інспектування об'єктів
контролю в правоохоронних, судових органах
та військових формувань Департаменту
з питань реалізації національного
превентивного механізму Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради України
з прав людини**

Віталій ХВЕДЧУК

Віталій ХВЕДЧУК

Фотознімки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

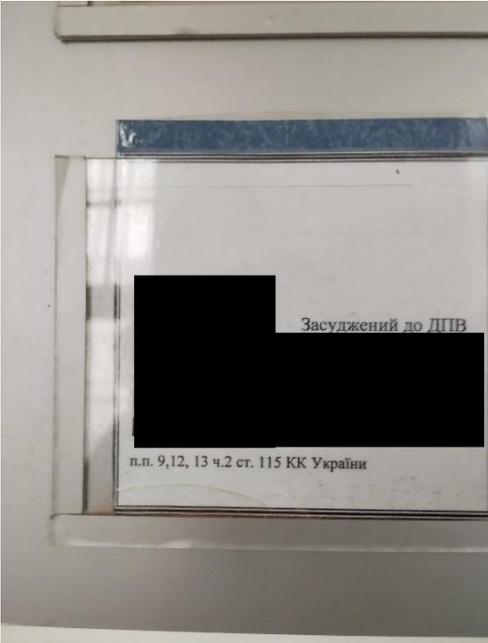

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Φοτο 7

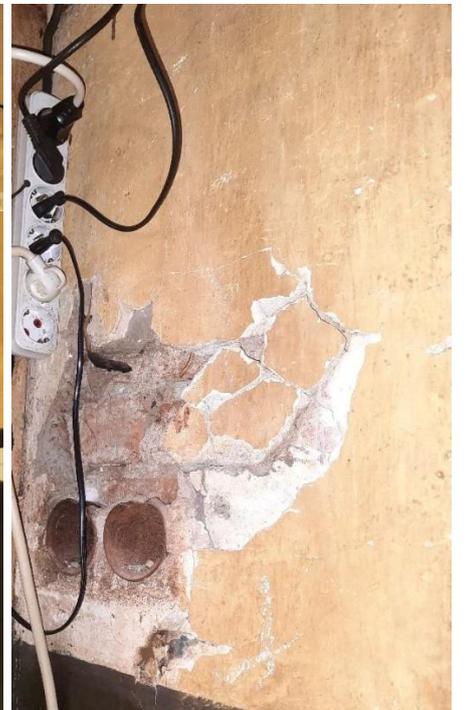
Φοτο 8

Φοτο 9

Φοτο 10

Φοτο 11

Φοτο 12

Φοτο 13

